

НОВИ САД - На данашњи дан 1844. године проглашен је први српски грађански законик. Грађански законик за Књажество Србију - како је гласио званични назив, израдио је новосадски правник Јован Хацић, познати српски национални радник, по узору на аустријски грађански законик из 1811.

Догодило се на данашњи дан. Данас је понедељак, 25. март, 84. дан 2019. До краја године има 281 дан.

1196 - Велики жупан Рашке Стефан Немања предао је власт другорођеном сину Стефану, а не првенцу Вукану. На одлуку је пресудно утицало то што је у Византији 1195. на престо дошао цар Алексије III, чија је кћерка Евдокија била удата за Стефана, али и Немањина процена да је Стефан способнији за управљање државом. Под првим српским краљем Стефаном, крунисаним 1217. због чега је назван Првовенчани, Србија је уз државну задобила и црквену самосталност. То је заслуга најмлађег Немањиног сина Растка, који се око 1192. замонашио и узео име Сава. Он је 1219. издејствовао аутокефалност Српске православне цркве, издигавши је на ранг архиепископије.

1791 - У Бечу је изашао први број "Сербских новина". Штампало их је грчки патриота Маркидес Пуљо, сарадник грчког песника и револуционара Риге од Фере. Лист је излазио уторком и петком до краја 1792.

1807 - У Енглеској је забрањена трговина робљем.

1821 - Грци су на Пелопонезу почели устанак против Турака који је, после 12 година, завршен признавањем независности Грчке.

1867 - Рођен је италијански диригент Артуро Тосканини, један од највећих диригената 20. века, снажна уметничка личност, изванредне меморије и изузетне сугестивности. Дириговао је у миланској Скали, затим у Метрополитен опери у Њујорку где је

организовао и симфонијски оркестар.

1881 - Рођен је мађарски композитор и пијаниста Бела Барток, професор Музичке академије у Будимпешти, који је развио оригинални стил, прожет елементима мађарске народне музике. Дела: симфонијска поема "Кошут", клавирске композиције "Аллегро барбаро", "Микрокосмос", опера "Дворац Модробрадог", балети "Дрвени принц", "Чудесни мандарин", гудачки квартети, концерти за оркестар, клавир, виолину, виолу, "Музика за гудаче, удараљке и челесту", "Соната за два клавира и удараљке".

1908 - Рођен је енглески филмски режисер Дејвид Лин, аутор спектакуларних и изврсно технички урађених филмова о основним људским емоцијама у позадини великих историјских збивања.

Филмови: "Кратак сусрет", "Велико ишчекивање", "Оливер Твист", "Мадлена", "Хобсонов избор", "Мост на реци Квај" (Оскар), "Лоренс од Арабије" (Оскар), "Доктор Живаго" (Оскар), "Рајанова кћи", "Пут у Индију".

1914 - Умро је француски писац и филолог Фредерик Мистрал, добитник Нобелове награде за књижевност 1904. Највише је писао лирску поезију, али и поезију ослоњену на епику па и драмска дела. Посебно је заслужан што је очуван од заборава провансалски језик и обновљено песништво на провансалском, а после две деценије рада саставио је француско-провансалски речник. Дела: епопеје "Мирејо", "Календо".

1914 - Рођен је Норман Борлауг, амерички стручњак за патологију биљака и нобеловац. Борлауг је био покретач такозване "зелене револуције" развојем нових врста житарица отпорних на болести чиме је драстично повећан принос, па је умногоме смањена глад у сиромашним земљама. Године 1970. добио је Нобелову награду за мир а 2007. златну медаљу америчког Конгреса, што је највише цивилно одликовање у САД.

1918 - Умро је француски композитор Клод Ашил Дебиси, творац музичког импресионизма и утемељитељ модерне музике.

Његово дело префињених тонских боја и слободно третираног хармонског језика, потиснуло је доминацију Вагнера. Инспириран симболизмом у поезији и импресионизмом у сликарству, стварио је властити музички стил. Дела: клавирска "Арабеске", "Бергамска свита", "Дечји кутак", "Естампе", "Слике", "Прелиди", оркестарска "Поподне једног фауна", "Ноктурно", "Море", вокална "Пет Бодлерових песама", "Заборављене аријете", "Галантне свечаности", опера "Пелеас и Мелисанда", камерна музика.

1923 - Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца је постала део малобројне породице држава повезаних ваздушним саобраћајем, слетањем на аеродром у Панчеву авиона на линији Париз-Цариград.

1924 - Збачен је краљ Ђорђе II и Грчка је проглашена републиком, пошто су економска криза и очајан положај стотина хиљада избеглица из Турске изазвали револуционарни талас који је срушио непопуларну монархију.

1936 - САД, Велика Британија и Француска потписале су Лондонску конвенцију о слободној пловидби отвореним морем.

1941 - Југославија је у Бечу потписала протокол о приступању Тројном пакту. Непуна два дана потом, војним ударом оборени су влада и регент кнез Павле Карађорђевић. Томе су претходиле масовне демонстрације у Београду и другим српским градовима, које су изазвале бес у Берлину. Немачка је већ 6. априла, у рану зору, без објаве рата, почела напад на Краљевину Југославију бомбардовањем Београда.

1949 - Филм "Хамлет" Лоренса Оливијеа добио је пет Оскара, поставши уједно први британски филм који је добио то признање.

1957 - Белгија, Западна Немачка, Италија, Луксембург, Француска и Холандија потписали су Римске споразуме о оснивању Заједничког тржишта (првобитно, Заједница за угаљ и челик).

Тој организацији названој потом Европска економска заједница, затим Европска

заједница, сада Европска унија, 1973. приступиле су Велика Британија, Ирска и Данска, 1981. Грчка, 1986. Шпанија и Португал, 1995. Шведска, Финска и Аустрија, а 2004. Естонија, Кипар, Летонија, Литванија, Мађарска, Малта, Пољска, Словачка, Словенија и Чешка. Румунија и Бугарска примљене 1.1.2007. а 2013. Хрватска.

1975 - У Ријаду је краља Саудијске Арабије Фејсала убио синовац принц Фејсал Мусаид, који је проглашен неуравнотеженим и у Ријаду му је јавно одрубљена глава у јуну 1975. Нови краљ постао је Фејсалов брат Халид Ибн Абдул Азиз.

1990 - У пожару у илегалном ноћном клубу у Њујорку погинуло је 87 људи.

1991 - Умро је српски позоришни, филмски и ТВ глумац Милутин-Мића Татић. Упамћен је као јунак ТВ серије за децу "На слово, на слово", као и по гласу позајмљеном Пери Детлићу, Попају, Патку Дачи. Најмлађе слушаоце Радио Београда годинама је будио емисијом "Добро јутро, децо".

1993 - На преговорима у Њујорку није усвојен план копредседника Међународне конференције о Југославији Сајруса Венса и лорда Дејвида Овена за Босну и Херцеговину. План је прихватила Хрватска, лидер босанских муслимана Алија Изетбеговић га је потписао после одуговлачења и уз више ограда и услова. План није потписала Република Српска, иако га није сасвим одбацила, али се успротивила мапама о разграничењу.

1997 - Аустралијски сенат оборио је Закон о еутаназији, једини закон у свету који је омогућавао неизлечивим пацијентима добровољну смрт уз помоћ медицинског особља.

1999 - У пожару који је захватио тридесетак возила у тунелу испод Мон Блана погинуло је најмање 40 особа.

2002 - Афроамериканка Хали Бери добила је Оскара за главну улогу у филму "Бал монструма", као прва црнкиња који је освојила ту награду.

2003 - Српска полиција ухапсила је Звездана Јовановића, заменика команданта Јединице за специјалне операције, који је у атентату усмртио Зорана Ђинђића, председника Владе Србије.

2004 - Председник Либије Моамер ел Гадафи примио је у бедуинском шатору председника Владе Велике Британије Тонија Блера, првог британског премијера у посети Либији после Винстона Черчила 1943. године.

2006 - Умро је српски глумац Данило Лазовић. Дипломирао је глуму 1974. у Београду. Играо је на сцени Атељеа 212, у "Звездара театру", у СКЦ-у. У Народном позоришту остварио је низ улога.

2009 - Скупштина (Сабор) Хрватске је, са само једним гласом против, потврдила Северноатлантски уговор. Пошто је тај документ положен код САД, као депозитара уговора, Хрватска је и формално постала пуноправна чланица НАТО. Северноатлантским уговором уређују се питања из подручја безбедносне, одбрамбене и спољне политике, као и из низа других граничних области.

2009 - Скупштина Републике Српске усвојила је Декларацију о основама за разговоре о евентуалним променама Устава Босне и Херцеговине. У декларацији се наводи да сва решења у вези са променом устава БиХ морају бити заснована на Дејтонском споразуму.

Према овом документу, РС је трајна у сваком погледу, док се за Федерацију БиХ каже да се у том ентитету могу организовати и друге територијалне јединице.

2012 - Преминуо је Антонио Табуки, италијански писац и научник.

Табуки, вероватно најпознатији по делима "Индијски ноктурно", "Тристан умире" и "Переира тврди" уживао је изузетан углед и као научник и као литерата и превођен је на чак 40 језика. Био је стручњак за португалску културу и Португал је сматрао другом

отаџбином.

2015 - У Сантјаго де Компостели, Шпанија, представници 14 европских земаља потписали први међународни споразум о борби против трговине органима. Према проценама Светске здравствене организације, годишње се, на црном тржишту, изврши око 10.000 трансплантација.

(Танјуг)